

K počátkům sci-fi: od Odysseje k Frankensteinovi – od starověku až do začátku 19. století.

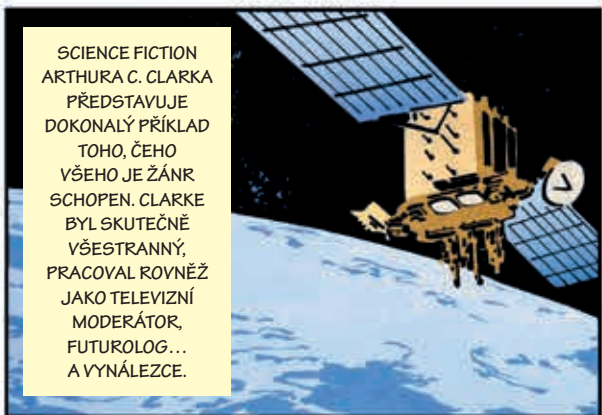


„JEDINÝM ZPŮSOBEM, JAK ZJISTIT MEZE MOŽNÉHO, JE ODVÁŽIT SE ALESPŮŇ MALÝ KOUSEK ZA HRANICE NEMOŽNÉHO.“
DRUHÝ ZE TŘÍ ZÁKONŮ ARTHURA CHARLESE CLARKE.

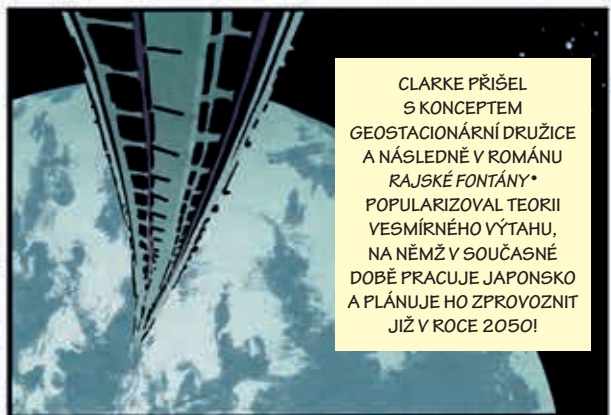
SCIENCE FICTION ZAPLAVUJE NÁŠ KAŽDODENNÍ ŽIVOT. VĚTŠINA AMERICKÝCH VELKOFILMŮ, KTERÉ SE OBJEVUJÍ NA NAŠICH OBRAZOVKÁCH, JSOU PŘÁVĚ ŽÁNRU SCI-FI. SETKÁVÁME SE S NÍM I V REKLAMÁCH NEBO U PŘÍSTROJŮ, JEŽ DENNĚ POUŽÍVÁME, JAKO JSOU CHYTRÉ TELEFONY, POČÍTAČE ČI VIDEOHRY. SCI-FI JE VŠUDE!



ARTHUR C. CLARKE, JEDEN Z NEJSLAVNĚJŠÍCH SCI-FI ŠPISOVATELŮ 20. STOLETÍ, TVRDIL, ŽE „KDYŽ UZNÁVANÝ, ALE POSTARŠÍ VĚDEC PROHLÁSÍ, ŽE JE NĚCO MOŽNÉ, MÁ TĚMĚŘ JISTĚ PRAVDU; KDYŽ VŠAK PROHLÁSÍ, ŽE JE NĚCO NEMOŽNÉ, TĚMĚŘ JISTĚ SE MÝLÍ“.



SCIENCE FICTION ARTHURA C. CLARKE PŘEDSTAVUJE DOKONALÝ PŘÍKLAD TOHO, ČEHO VŠEHO JE ŽÁNŘ SCHOPEN. CLARKE BYL SKUTEČNĚ VŠESTRANNÝ, PRACOVAL ROVNĚŽ JAKO TELEVIZNÍ MODERÁTOR, FUTUROLOG... A VYNNÁLEZCE.



CLARKE PŘIŠEL S KONCEPTEM GEOSTACIONÁRNÍ DRUŽICE A NÁSLEDNĚ V ROMÁNU RAJSKÉ FONTÁNY* POPULARIZOVAL TEORII VESMÍRNÉHO VÝTAHU, NA NĚMŽ V SOUČASNĚ DOBĚ PRACUJE JAPONSKO A PLÁNUJE HO ZPROVOZNIŤ JIŽ V ROCE 2050!

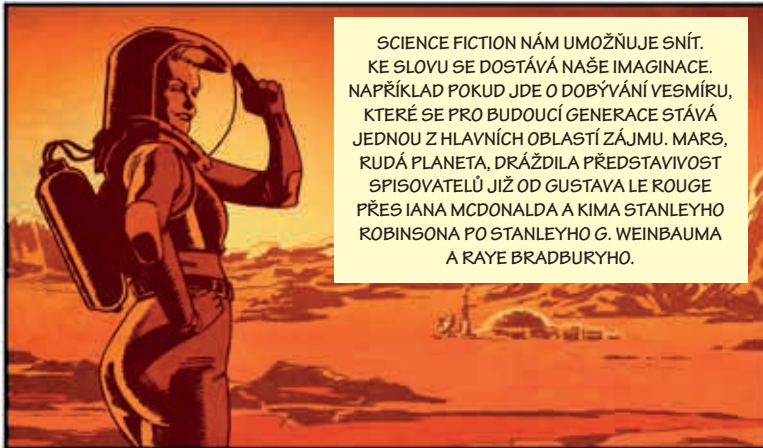


OVLIVNIL JSEM I MODERNÍ KINEMATOGRAFII, JSEM TOTIŽ AUTOREM HLÍDKY, POVÍDKY, PODLE KTERÉ VZNIKL SCÉNÁŘ KULTOVNÍHO SNÍMKU 2001: VESMÍRNÁ ODYSEA REŽISÉRA STANLEYHO KUBRICKA Z ROKU 1968.

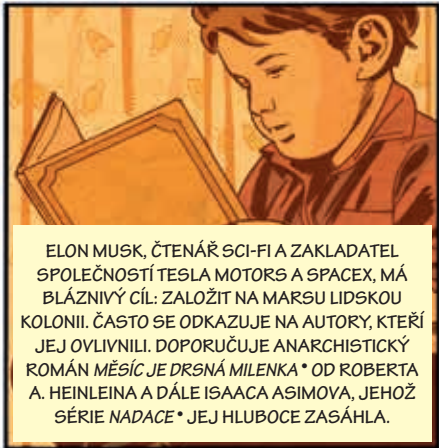
ŽE JE TO TAK, HALE?



POSLOUCHEJTE, ARTHURE, VIDÍM, ŽE S VÁMI DOŠT CLOUMÁ VAŠE EGO. UPŘÍMNĚ SE DOMNÍVÁM, ŽE BYSTE SE MĚL VZPAMATOVAT A VZÍT SI SEDATIVUM.



SCIENCE FICTION NÁM UMOŽŇUJE SNÍT. KE SLOVU SE DOSTÁVÁ NAŠE IMAGINACE. NAPŘÍKLAD POKUD JDE O DOBÝVÁNÍ VESMÍRU, KTERÉ SE PRO BUDOUCÍ GENERACE STÁVÁ JEDNOU Z HLAVNÍCH OBLASTÍ ZÁJMU. MARS, RUDÁ PLANETA, DRÁŽDILA PŘEDSTAVIVOST SPISOVATELŮ JIŽ OD GUSTAVA LE ROUGE PŘES IANA MCDONALDA A KIMA STANLEYHO ROBINSONA PO STANLEYHO G. WEINBAUMA A RAYE BRADBURYHO.



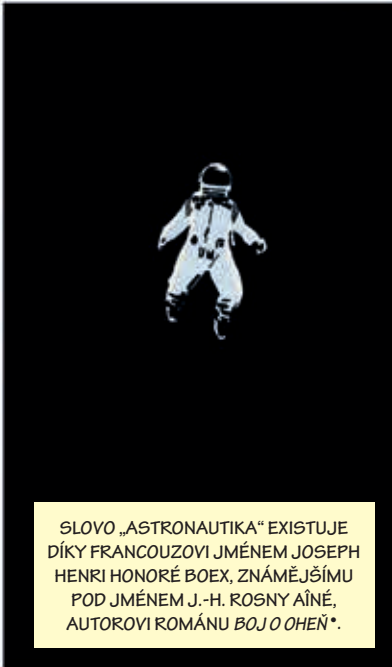
ELON MUSK, ČTENÁŘ SCI-FI A ZAKLADATEL SPOLEČNOSTÍ TESLA MOTORS A SPACEX, MÁ BLÁZNIVÝ CÍL: ZALOŽIT NA MARSU LIDSKOU KOLONII. ČASTO SE ODKAZUJE NA AUTORY, KTERÍ JEJ OVLIVNILI. DOPORUČUJE ANARCHISTICKÝ ROMÁN *MĚSÍC JE DRSNÁ MILENKA* * OD ROBERTA A. HEINLEINA A DÁLE ISAACA ASIMOVA, JEHOŽ SÉRIE *NADACE* * JEJ HLUBOCE ZASÁHLA.



PODLE KIMA STANLEYHO ROBINSONA, AUTORA TRILOGIE O MARSU, PŘIPOMÍNÁ MUSKŮV PROJEKT „TYPICKOU SCÉNKU ZE SCI-FI DVACÁTÝCH LET, V NÍŽ SI CHLAPEČEK POSTAVÍ RAKETU NA ZAHRADĚ“. BLÁZEN, NEBO GÉNIUS? O TOM ROZHODNE BUDOUCNOST! TAK CO, SEJDEME SE NA MARSU?



VĚDECKOFANTASTICKÝ ŽÁNŘ OVLIVŇUJE REALITU. PŘEDSTAVUJE SI, JAK BY MOHLA VĚDA VYPADAT, A VĚDA SE TOMU NEZŘÍDKA SNAŽÍ DOSTÁT. TŘI ZÁKONY ROBOTIKY ISAACA ASIMOVA SE NAPŘÍKLAD ČASTO ZMIŇUJÍ PŘI SKUTEČNÉM VÝVOJI ROBOTŮ NEBO CHYTRÝCH DOMŮ.



SLOVO „ASTRONAUTIKA“ EXISTUJE DÍKY FRANCOUZOVÍ JMÉNEM JOSEPH HENRI HONORÉ BOEX, ZNÁMĚJŠÍMU POD JMÉNEM J.-H. ROSNY AINÉ, AUTOROVÍ ROMÁNU *BOJ O OHĚŇ* *.

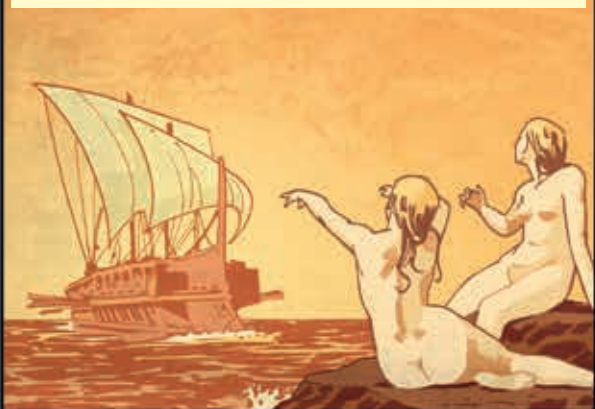


A CO TELEPORTACE? ŽE NEEXISTUJE? ČÍNSKÝM VĚDČM SE PODAŘILO TELEPORTOVAT FOTON AŽ K DRUŽICI VE VÝŠCE 500 KILOMETRŮ! A KROMĚ TOHO... TEĎ SE PODRŽTE... ZA TŘI VTEŘINY VÁS TELEPORTUJEME PŘÍMO DO LŮNA DĚJIN SCIENCE FICTION! 3... 2... 1...

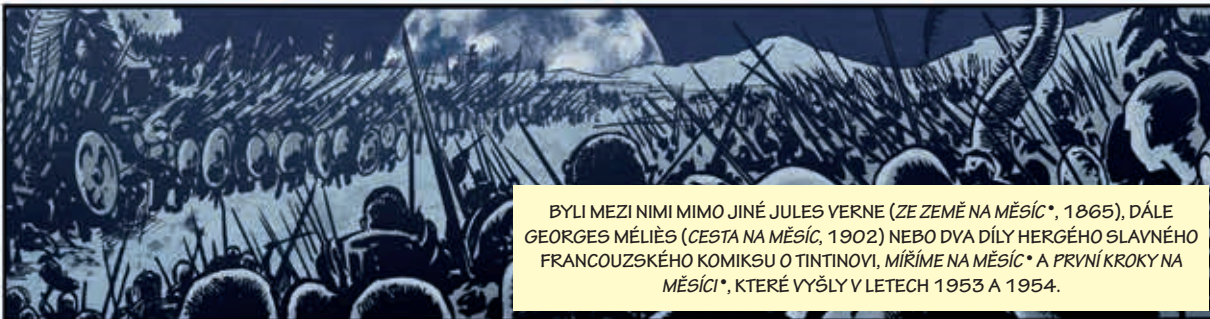
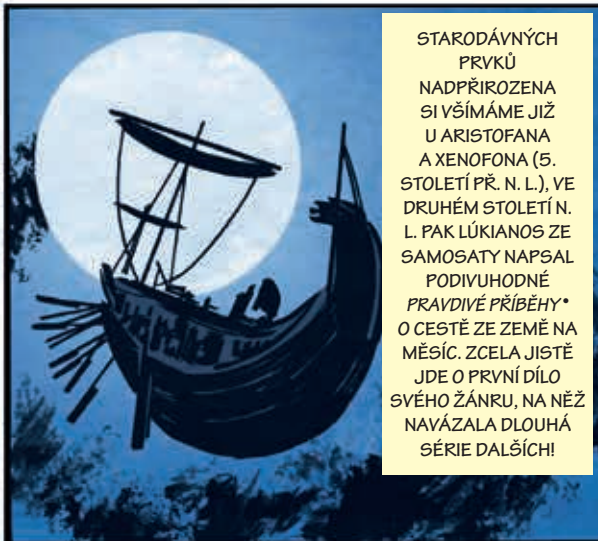


URČIT PŘESNÉ DATUM, KDY SE SCIENCE FICTION OBJEVILA, BYLO VŽDY OŽEHAVOU ZÁLEŽITOSTÍ. SCI-FI V MODERNÍM SLOVA SMYSLU ZAČALO VZNIKAT AŽ PO PRŮMYSLOVÉ REVOLUCI. BÁJNÉ PŘÍBĚHY VŠAK V LIDSKÝCH MYSLÍCH KLÍČILY ODJAKŽIVA A NACHÁZÍME JE NAPŘÍČ CELÝMI DĚJINAMI, NAPŘÍKLAD V EPOSU O GILGAMESHOVI*, KTERÝ DATUJEME DO DOBY VÍCE NEŽ 2000 LET PŘ. N. L.

I SCIENCE FICTION, JAKO OSTATNĚ CELOU LITERATURU, OVLIVNILA HOMÉROVA ODYSSEA* (8. STOLETÍ PŘ. N. L.) A PRVKY Z ODYSSEOVA DOBRODROUŽSTVÍ SE BUDOU DÁLE VYUŽÍVAT PO CELÉ VĚKY.



STARODÁVNÝCH PRVKŮ NADPŘIROZENA SI VŠÍMÁME JIŽ U ARISTOFANA A XENOFONA (5. STOLETÍ PŘ. N. L.), VE DRUHÉM STOLETÍ N. L. PAK LÚKIANOS ZE SAMOSATY NAPSAL PODIVUHODNĚ PRAVDIVÉ PŘÍBĚHY* O CESTĚ ZE ZEMĚ NA MĚSÍC. ZCELA JISTĚ JDE O PRVNÍ DÍLO SVĚHO ŽÁNRU, NA NĚŽ NAVÁŽALA DLOUHÁ SÉRIE DALŠÍCH!



BYLI MEZI NIMI MIMO JINÉ JULES VERNE (ZE ZEMĚ NA MĚSÍC*, 1865), DÁLE GEORGES MÉLIÈS (CESTA NA MĚSÍC, 1902) NEBO DVA DÍLY HERGÉHO SLAVNÉHO FRANCOUZSKÉHO KOMIKSU O TINTINOVĚ, MÍŘÍME NA MĚSÍC* A PRVNÍ KROKY NA MĚSÍC*, KTERÉ VYŠLY V LETECH 1953 A 1954.



I JÁ, CYRANO Z BERGERACU, JSEM MĚSÍC NAVŠTÍVIL. NAPSAL JSEM DRUHÝ SVĚT NEBOLI STÁTY A ŘÍŠE NA MĚSÍCÍ A MŮJ PŘÍTEL HENRI LE BRET MI JEJ MÍRNĚ UPRAVIL A PROŠKRTAL, ABY V ROCE 1657 OBEŠEL CENZURU. JEDNÁ SE O SATIRU Z MÝCH DOB, SÁM SEBE JSEM POSLAL DĚLAT ŠAŠKA NA MĚSÍC, KDE SE SETKÁVÁM MIMO JINÉ S ADAMEM A EVOU, S MĚSÍČNANY... A TAKÉ S ĎÁBLEM! A NAVÍC SE TAM MÍSTO PENĚŽI PLATÍ BÁSNĚMI!



KRÁTCE PŘED CYRANEM, V ROCE 1516, PUBLIKOVAL THOMAS MORE, ANGLICKÝ KANOVNÍK, FILOZOF A POLITIK, ZAKLÁDAJÍCÍ SPIS S NÁZVEM UTOPIE*. JEHO TEXT, STOJÍCÍ U SAMÉHO ZRODU UTOPIČKÉHO MYŠLENÍ, JE ZALOŽEN NA ROVNOSTI MEZI LIDMI NA OSTROVĚ UTOPIA, CHRÁNĚNÉM PŘED NIČIVÝMI VLIVY OKOLNÍHO SVĚTA.



TAM, KDE JE VLASTNICTVÍ PRÁVEM JEDNOTLIVCE A KDE LZE VŠE VYČÍSLET PENĚZI, NIKDY NEBUDE MOŽNÉ NASTOLIT SOCIÁLNÍ SPRÁVEDLNOST A PROSPERITU.



A KOLIK ZDE MÁTE MĚST A JAK V NICH LIDÉ ŽIJÍ?

OSTROV SE SKLÁDÁ Z PADESÁTI ČTYŘ MĚST, VŠECHNA VYPADAJÍ STEJNĚ, JAKO PODLE PRAVÍTKA. CO SE OBYVATELSTVA TÝČE, KAŽDÝ ČLOVĚK DVA ROKY POVINNĚ PRACUJE V ZEMĚDĚLSTVÍ A POTÉ SI MUSÍ ZVOLIT NĚJAKÉ RUKODĚLNÉ ŘEMESLO. U NÁS ZAHÁLKA NEEEXISTUJE!



ALE ŠLECHTU PŘECE MÁTE? A UČENCE?

KDYŽ UŽ JSME U TĚ ŠLECHTY, VĚZTE, ŽE HLAVNÍ PŘÍČINOU VŠEOBECNÉ BĚDY JE PŘÁVĚ NADMĚRNÝ POČET ŠLECHTIČŮ, TĚCH PŘÍŽIVNÍKŮ, KTERÍ SE PASOU Z POTU A PRÁCE OSTATNÍCH A PRO OBHOSPODŘENÍ PŮDY SEDĚOU SVĚ ZEMĚDĚLCE Z KŮŽE.



THOMAS MORE BUDE Z POLITICKÝCH DŮVODŮ OBYVINĚN Z VELEZRADY PROTI KRÁLOVNĚ ANNĚ BOLEYNOVĚ. DŮSTOJNÍKOVI, KTERÝ JEJ POVEDE NA POPRAVIŠTĚ, KDE MÁ PŘIJÍT O HLAVU, ŘEKNE...



PROSÍM VÁS, SNAŽNĚ VÁS PROSÍM, PANE DŮSTOJNÍKU, POMOŽTE MI VYSTOUPIT NAHORU; DOLŮ UŽ SI PORADÍM SÁM...



JEHO UTOPIE (COŽ DOSLOVA ZNAMENÁ „NIKDE; MÍSTO, JEŽ NEEEXISTUJE“) KAŽDOPÁDNĚ ZÁSA DNÍM ZPŮSOBEM OVLIVNILA OBE CNÉ SMÝŠLENÍ A MNOHO AUTORŮ SE TĚMATU NÁSLEDNĚ CHOPÍ... AUTORŮ SCIENCE FICTION SE BUDOU PODÍLET NA VZNIKU ŽÁNRU ZCELA OPAČNĚHO: DYSTOPIE.

PŘEČTĚTE SI: KONEC CIVILIZACE* OD ALDOUSE HUXLEYHO, 1984* OD GEORGE ORWELLA ČI 451 STUPŇŮ FAHRENHEITA* OD RAYE BRADBURYHO.



NÁSLEDOVAT BUDOU VELKÁ DÍLA, KTERÁ NAPLNÍ PODSTATU ŽÁNRU SCI-FI, JAKO NAPŘÍKLAD V ROCE 1726 *GULLIVEROVY CESTY** OD JONATHANA SWIFTA.



VE FRANCII VZNIKNE V 18. STOLETÍ VLNA DŮLEŽITÝCH UTOPICKÝCH SPISŮ, ROBINZONÁD ČI NEUVĚŘITELNÝCH CESTOPISŮ, O NĚŽ SE ZASLOUŽÍ ZEJMÉNA RESTIF DE LA BRETONNE ROMÁNEM *OBJEVENÍ JIHU LÉTAJÍCÍM MUŽEM*, KTERÝ VYJDE V ROCE 1781 A V NĚMŽ SI HLAVNÍ HRDINA VICTORIN SESTAVÍ LÉTACÍ STROJ, OBJEVÍ NEDOSTUPNÉ POHOŘÍ A ZALOŽÍ PATRIARCHÁLNÍ SPOLEČNOST.



ACH, DRAHÁ CHRISTINE, VEZMETE SI MĚ? TOLIK VÁS MILUJI!

NE, VICTORINE, TY JSI Z PROSTÉHO LIDU A JÁ ŠLECHTIČNA. LÁSKA MEZI NÁMI NENÍ MOŽNÁ!



Z VICTORINA SE STANE DESPOTA A ODLETÍ DOBÝT JINOU ZEMI, OSTROV NOČNÍCH LIDÍ. RESTIF DE LA BRETONNE SE TÍM NEPŘÍMO POUŠTÍ DO TVRDÉ KRITIKY KOLONIALISMU!

V ROCE 1810 V ANGLII PRÁVĚ ZAČÍNÁ PRŮMYSLOVÁ REVOLUCE, KROMĚ NÍ SE VŠAK TAMTÉŽ ODEHRÁVÁ I REVOLUCE ŽÁNRU SCI-FI...





